

TANÍTÓBARÁT.

HAVI KÖZLŐ.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:

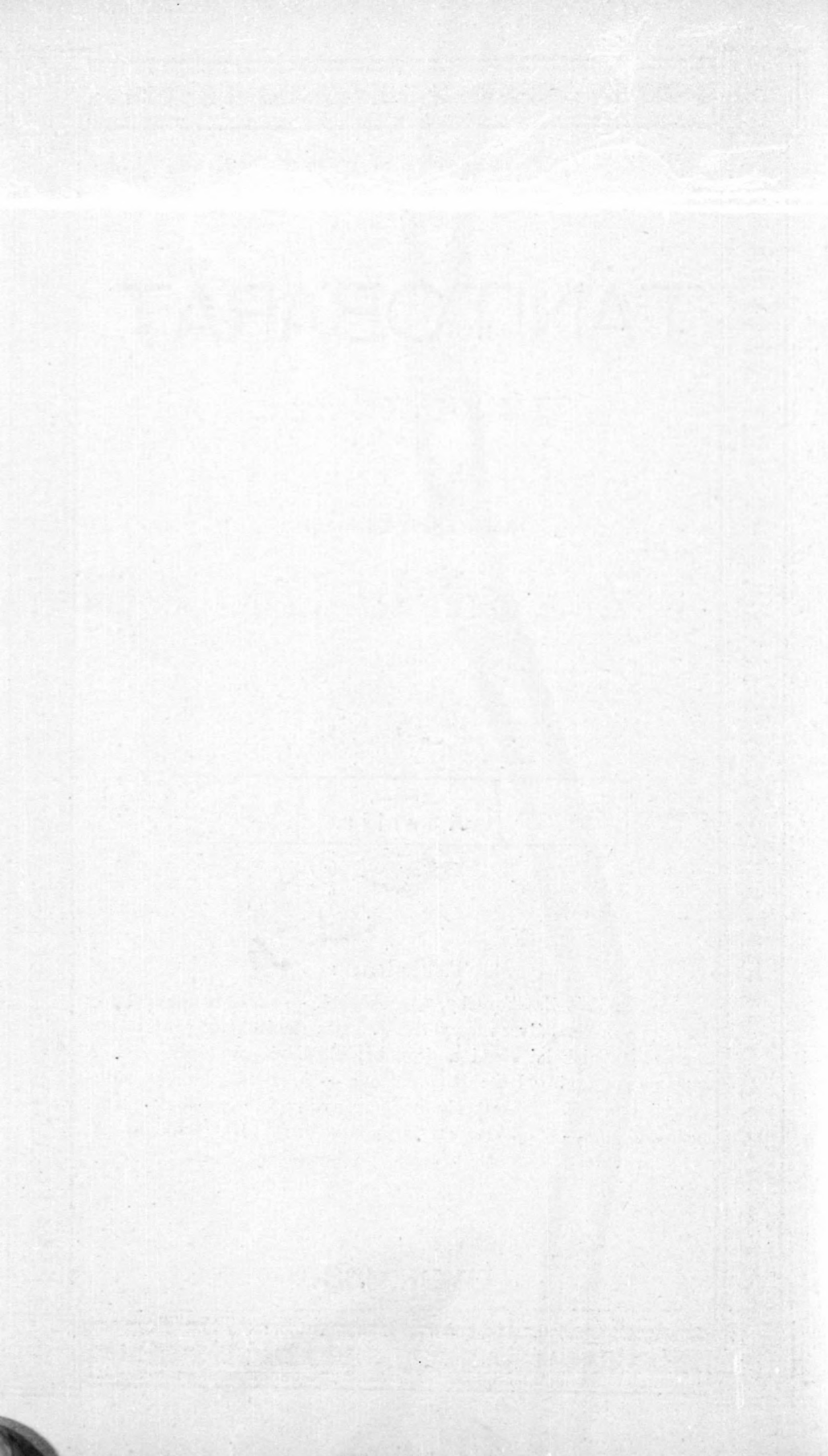
ZIEGLER GÉZA.

Tartalom:

1. A két Zasskovszky, (Arczképpel. — 2. Ébredjünk. Irta: *Z. G.* — 3. Szabályzat a győri kir. kath. tanítóképző intézetben tartandó népiskolai elemi tanítók képesítési vizsgálatáról. — 4. A tanító csak tanító. Irta: *Zöld Károly.* — 5. Böles bíró és böles tanító. Irta: *K. E.* — 6. Nyugdíjkérvényünk felszereléséről. Irta: *Schimmer J.* — 7. Elhibázott tanügyi politika. Irta: *Havasi K.* — 8. Irodalom. — 9. Mi ujság. — A borítékon „Posta.“

GYÖR, 1888.

TANÍTÓBARÁT.

Havi közlö.

Megjelenik minden hónap közepén.

Előfizetési ára:

Fél évre . . . . . 1 frt.
 Egész évre . . . . . 2 frt.
 Egy oldal hirdetés . . . 5 frt.

Április.

A lap szellemi és anyagi részét illető küldemények így címezendők: „Tanítóbarát“ szerkesztőségének Győrött.

Kéziratokat nem adunk vissza.

A két Zsasskovszky.

II.

Zsasskovszky Endre, egri r. k. képezdei zene- és ének-tanár, főtemplomi orgonász és másod karnagy, született 1824. január 21. Endre volt a családban a negyedik gyermek; de két idősb nővére korán elnunyván, ő lett testvérei között korra nézve a második, s e korrangban megmaradt haláláig. Édes atyja az akkori körmöcbányai képezdében, talán nem is egészen fél éven át vett oktatás után, képesítési oklevelet nyervén, nem sokkal gyarapíthatta zenei ismereteit, melyekhez talán több hajlamot, mint készülséget hozott magával atyáitól, kik a család-

ZSASSKOVSZKY FERENCZ.

ha azokat önerejükből való megélhetésre képesíti. Fáradhatatlan szorgalommal pótolván zene-képző eszközeinek hiányos voltát, oktatta gyermekeit a zenében. Endrénél hálás talajra talált ez irányban való törekvése, nemcsak vele született nagy hajlamában, —

név ős fészkeben, Zaskóban, négy nemzedéken át a kántortanítói hivatalt öröklötték egymástól. Az alsókubini jelentékeny kisebbségben levő kath. község, s később a nemesztói állomás nyujthatta ugyan szerény ellátást egy kántortanítónak, de egyszersmind őt jókor annak belátására vezette, hogy gyermekeit csak úgy neveltetheti fennköltebb szándéka szerint,

mert hiszen anyjának sokszor akadt dolga a 3—4 éves fiúval, ki sirva jött hozzá, hogy húzná ki ujjacskáiból a forgácsszálkákat, melyek azokba a fahasábokból furódtak, melyekkel hegedülgetett, — hanem a fiú növekedtével a zene körül tett előmenetelében, mely képessé tette őt, hogy tíz éves korában már az orgonához ülhetett s atyját köznapokon a kántori teendőiben pótolhatta. — Midőn 12 éves korában édes atya Vácra vitte a gymnasiumba, hogy ott hagyja idősb testvére, Ferencz helyett, kit magával haza volt viendő orgonistának, az igazgató kétkedve nézett a kis fiúra, s gyanakodva kérde, fogja-e birni rövid lábaival a pedálét elérni? De ő már otthonosnak érezte magát az orgonánál. Az igazgató csakhamar meggyőződött, hogy egész kis kántorral van dolga, s Endre két éven át nyert a kegyesrendieknél ingyen ellátást, jutalmul azon alkalmazhatóságaért, hogy a tanuló ifjuság istentisztelete alatt orgonált. A gymnasialis negyedik osztály végzésére Kassára küldett, hol a Domonkos atyáknál szintén idősb fitestvérét kellett az orgonálás teendőiben felváltania. Az 5-ik és 6-ik osztályt Magyar-Óvárrott végezte, hol a főhercegi uradalom akkori igazgatójánál két fiú mellett tanítói minőségben nyert teljes uri ellátást, s azonfelül a kegyesrendiek gymnasiumi kápolnájában a kántor teendőjét végezte. Innen 1841-ben Egerbe jött a bölcsészeti tanfolyamra, hol a Lyceum kápolnájában mint orgonász működött és a lyceumi ifjuság vonó-zenekarában, mely két éven át tartotta fel magát s a téli idény alatt színházban is díjtalanul működött, tevékeny részt vett. A bölcsészeti és a jogi tanfolyamot végezvén, ellátását jobbadán a szent ferenczieknél nyerte, mint orgonász, s magán zeneleczkék adása által tartotta fel magát. A zongorázásban való jártasságát kihasználta az öreg Werkál gordonka-virtuoz, Pyrker érsek kamara-zenésze, ki főleg miután dr. Láner az egyetemhez távozott, Endrét alkalmazta kíséretére gordonkájához, azon zene-estélyeknél, melyeket Pyrker érsek itthon időzésekor hetenkint kétszer kellett rendeznie. 1846-ban már a székesegyház templomkaránál jó ideig helyettesítette a hosszasan betegeskedő Bartmann, akkori orgonászt, kinek 1847-ben bekövetkezett halála után ez állomásra végleg ki is neveztetett. És minthogy most már az egyházi magasabb zenével levén tüzetesen elfoglalva, mindig élénkebben érezte zeneismereteinek hézagosságát, ezek kiegészítésére a prágai orgona-iskolába óhajtott menni, ahol idősb fitestvére is kiképeztetését nyerte. 1851-ben meg is nyerte erre az engedélyt a főkáptalantól és pedig úgy, hogy rendes orgonászi fizetését megtartván, magasabb zenei kiképeztetés céljából Prágába mehessen. Itt Pitsch, az akkori orgona-iskola igazgatójának vezetése alatt, nyolcz hónapot szentelt az orgona- és zene-elmélet tanulására, s az orgona-iskola ünnepélyes zárvizsgálja alkalmával saját szerzeményü fugájával lett felléptetve, s egyszersmind az iskola arany jutalmával kitüntetve. Prágából haza érkezvén, azonnal a képezdéhez neveztetett ki előbb csak pót-, nemsokára azonban rendes zene- és énektanárnak, s mint ilyen egész haláláig működött. 1857-ben a főgymnasiumhoz mint második énektanár alkalmaztatott; de ezen állomásáról erősen megtáma-

dott tüdőbaja miatt, orvosai tanácsára, 1868-ban le kellett mondania, mifölött az igazgatóság levélileg fájdalmas meglepetését s igazérzetű sajnálkozását fejezte ki, s egyttal az intézet javára és diszére tett tizenegy évi fáradsalmiért annak nevében köszönetet mondott.

Zeneszerzői munkálkodása igen tágas körben mozgott. Mindenekelőtt figyelmet érdemlő az egyházi- és templomi-zene terén tanusított működése. Ezt hirdeti hat miséje, melyek közül az egyik egy bécsi pályázaton az első kitüntetést nyerte; 9 Gradualeja, 13 Offertoriuma, egy Te Deum Laudamusa, számos Hymnusa és Tantumergója, Liberája és igen sok alkalmi quartettje, melyek közül nagyobb rész nyomtatásban is megjelent. Nem csekélyebb becsüek

Vesperásai, elsőbben 1854-ben állította össze az 59 számból álló vesperás-cyklust közvasárnapokra később egy 59 számból álló vesperást szerzett ünnepekre, végre 1881-ben végezte be a közvasárnapokra szánt s gyermek diszkant és alt szóllamokra szerzett 80 számból álló vesperásait, melyeknek előadását azonban neki

ZSASSKOVSZKY ENDRE.

orgonaszat terén. 1853-ban adatott ki a Zsaskovszky testvérek neve alatt az „Énektár“, mely 1874-ben második bővített kiadásban jelent meg. Itt jelentek meg először szabályosan harmonizálva s utójátékokkal ellátva, jobbadán a nép ajkáról ellesett, vagy a Cantus firmus alakjában itt-ott már közzétett magyar templomi énekek. Az első kiadásban a letét jobbadán szűk harmonizálásban mozog, tekintettel magyar orgonáink kezdetleges állapotára; a tört octávájú szűk billentyűzeten könnyebb előadni, a kezdő orgonásznak könnyebb betanulni a keskeny harmonizálásban letett darabokat. — A második kiadásban már az osztott harmonizálás nagyobb tért foglal, s némely ének, mint p. Nyugodj kised csendességben; — Ki ad nekünk oly égő, (olt. szents. eredeti,) májusi ajtatosságra,

már nem volt módjában meghallgatni. Nyomtatásban megjelent miséi igen ismeretesek voltak a külföldön is, s Budán a vártemplomban nem egyszer előadattak sz. István napján; egy ily alkalommal épen Budapesten levén, fölkérés folytán ő maga vezette miséjének előadását. Nem csekélyebb munkásságot fejtett ki az or-

Mindszenti verseire irt négy ének, mind dallamára, mind különösen letételére nézve studiumnak ajánlható. — Hogy mily értékűek az „Énektár“-ban foglalt, az egyes énekek után helyezett, s mind az énekek dallamából vett motívum felett készített apró postludiumok, kitűnik azon méltánylásból, melylyel azokat a szakértők külföldön fogadták. Kewitsch, a berenti képezde igazgatója, egyszer csak arról tudósítja Endrét, hogy az „Énektár“ utójátékait kiszedte, rendezte, a magáéival megszaporitotta s most „500 Orgona-Codencz“ czim alatt kiadni szándékozik, kéri ehhez az ő beleegyezését. — Az „500 Orgona-Cadencz“ azóta már második kiadást is ért.

Az „Orgonaiskola“ 1865-ben szintén Zsaskovszky testvérek neve alatt, épen Bartakovics Béla egri érsek aranymiséje alkalmára jelent meg, kézikönyvül a képezdészek részére. Élénken érzett hézagot pótol ez a könyv s emelte szerzőik nevét.

A „Gyakorlati Orgonász“ azon orgona-studiumokból keletkezett, melyeket az egyes magyar egyházi énekek motívumai felett dolgoztatott ki nagy szenvedélylyel; s ami a munkát nehezebbé tette, az azon körülmény vala, hogy alapul rendesen nem a gazdag változatu dallamossággal, hanem a nagyobb részt ismétlődő motívumokkal bíró énekeket vette fel, mint péld. Üdvözlégy, Áldottlégy; Bemegyek szt. templomodba stb. A német zenészet lapok, mint az „Urania“, „Euterpe“, „Sängerhalle“, igen elismerőleg nyilatkoztak fölöle, teljesen méltányolván szerző érdemét. Ezenfelül pedig külföldi orgona-darabok gyűjteményében is jelentek meg praeludiumai elszórtan.

A legkedveltebb és leghálásabb volt az iskolai énekkarok részére áldozott munkássága. Megkezdődött ez az 1860-ban kiadott „Énekkönyv“-vel, a gymn. ifj. részére, négy vegyes hangra. Ezt követte a „Szent-Koszoru“, utána kiadatott az „Énekkaté“, mind eme művek megalkotásának munkájában osztozott vele idősb testvére, Ferencz. A 60-as évek elején az egri főgymnasium zárünnepélyein énekelt quartettek ujdonsága országszerte kedves meglepetést keltett, s az itt előadott műdarabok után élénken kérdezősködtek más gymnasiumok igazgatóságai. Ez szolgáltatott alkalmat az „Egri Dalnok“ 1-ső füzetének kiadására, melyet nem sokára a 2-ik követett. Így követték egymást sorban egész az 5-ik füzetig, közben az alsóbb iskolák énekkarai részére kidolgozta a csupán 2, 3 és 4 hangra letett, gyermekkarokat tartalmazó füzeteket I—IV-ig, „Kis Lantos“ cz. alatt. Elvitázhatatlan a befolyás, melyet e füzetek az iskolai ének fejlesztésére Magyarországon gyakoroltak, mutatja ezt a kapósságuk által szükségessé vált ismételt új, bővített kiadásuk is. Az „Énekkönyv“ 6, a „Sz. Koszoru“ 4, az „Énekkaté“ 8 kiad. érték. A dalárdák részére „Harmonia“ cz. alatt két füzet dalgyűjteményt adott ki tisztán férfikarokra. Az iskolai ifjuság templomkarainak, „Palestrina“ czim alatt, régi és új classikus négyeseket gyűjtött össze. A kántorok részére pedig kidolgozta a megbecsülhetetlen „Temetőkönyv“-et, mely a protestánsoknál is nagy kelen-dőségre talált.

Hogy mennyire igyekezett folyton a zenészet színvonalán

maradni, s mennyire törekedett az e téren mutatkozó minden mozanatra nézve magát tájékozni, mutatja azon körülmény, hogy mintegy husz zenelapot járatott: az egyházi és világi zene, orgona és ének szakmájából, még az „Orgelbau Zeitung“-ot is, s valamennyit gondosan összegyűjtötte. A magyar „Zenészet Lap“ kezdettől fogva bekötve található könyvtárában. S azután nem volt az orgona, iskolai ének, elméleti zene terén felmerült olyan figyelemreméltó munka, vagy gyűjtemény bel- vagy külföldön, melyet asztalán szemlélni nem lehetett volna. Könyv-gyűjteményét zeneelmélet, zenetörténet, biographiák, összhangzattan, orgona-iskolák, orgona mint hangszer, lexiconok és encyclopaediák, énektanítás s vegyes zeneiek címek szerint lehetett berendezni. Csak az egi könyvárúsnál fölment évi számlája rendszeren 200 frtra; de tömérdekelt meg egyenesen Budapestről és Lipeséből. Csak is ezen mindenoldalu tájékozottságának tulajdonithatni, hogy Gyűjteményeit oly meglepően érdekesekké tudta tenni. Ezek érdekében megtette azt is, hogy fölment Budapestre, így különösen akkor, mikor báró Orezy Felix, kivel jó viszonyban volt, állott a „Nemzeti Színház“ élén, mint Intendáns, hogy tőle a jelesebb operák partitúráit, kikérje. Ezeket átolvasta, átkutatta, hogy belőlük gyűjteményei részére alkalmas zene-pieceket halászhasson ki.

Több ízben folyamodtak szakismeretéhez is, mely országszerte elismert volt, különösen midőn új orgonákat kellett felülvizsgálni, és pedig nem csak a kath. templomokban, mint p. Gyulafehérvárott, hol néh. Fogarassy püspök őt kitüntetőleg fogadta, hanem még a reformátusoknál is, mint Békés-Gyulán. Legutóbb Debreczen városa is megkereste, hogy az Angster által épített új orgonájokat bírálja meg, mely kívánságuknak azonban rohamosan fogyatkozásnak indult testi ereje miatt, lehetetlen volt megfelelnie.

Megtámadott tüdeje szükségessé tette, hogy a gleichenbergi, majd a rosenauai gyógyfürdőket használja. A fürdőzés végeztével rendszeren egy kis körutat tett Németországban, és személyesen megismerkedett azokkal, kik művei után már tudták a nevét, vagy akikkel levelezésben állott. 1870-ben jelen volt a bambergi rk. gyűlésen, hol a Witt által megindított Caecilia egyházi zeneegylet megalapításában is részt vett, s az alapítók csoportját ábrázoló fényképen közel Witthez foglal helyet. Ezen zeneegylet alapításának indokolását és célját a „Magyar Állam“-nak még utközben megírta, melynek tárczájában a közlemény még ugyanakkor meg is jelent.

Égészégi állapota szívós ugyan, de gyenge volt. Már 1848-ban erős vérhányása mutatta, hogy tüdeje meg van támadva; de az orvosok kimentették a korábban végzetessé fejlődhető bajból. Azonban a vész csirája már benne volt s ez folyton emésztette, fogyasztotta erejét, mi aztán kedélyére is nyomasztó befolyást gyakorolt. Időközönként való lehangolt, izgatott és ingerlékeny kedélyállapota ebben leli magyarázatát, s élességét sokszor érezték azok, kik a zenekarban ügyetlenségek által dissonantiákat provokáltak.

Az Egerben papi és világi tanárokból alakult dalárdának több éven át volt vezetője. Számos hangversenyt szervezett jótékony cé-

lokra, s egyes művészek javára, melyek közül a Szuk Rozáé (Matlekoviczné) ügyes berendezése által különösen megérdemli a fölemlítést. A néptanítók nyugdíjintézetének javára rendezett hangversenyre egy külön nyitányt is rendezett zenekarra.

Az orgona-játékot szenvedélylyel szerette; újabb s régibb klaszikus orgonadarabok mindig voltak zongoráján, s a kedveltebb darabokat még utolsó évében is könyv nélkül tanulta be. Innét származott az orgonán való otthonossága, és a folyton meglepő ujdonság játékában, mely az öreg Fáy Tónit mindig extasisba hozta, valahányszor az egri templomba jövéen, az orgona hátához támaszkodhatott. Orgonajátéka vonzotta Egerbe az alföldről azt a négy kántort is, kiknek legforróbb vágyuk volt, hogy őt meghallhassák. — Midőn a br. Eötvös lelkeért a pesti egyetemi templomban a Mozart requiemét adták, épen véletlenül Budapesten lévén, ő kezelte az orgonát, s úgy meglepte játéka a jelenvolt Lisztet, hogy egyenesen arra hívta föl, menjen Londonba a világkiállításra Magyarország rézéről orgonásznak; de nem bizván testi erejében, a meghívást szépen megköszönte.

A gyakorlati zene terén kifejtett működését, úgy látszik, még jobban méltányolták a külföldön, mint a hazában. 1853. okt. 14. a prágai egyházi zene-egylet, 1859. nov. 10. a salzburgi Mozarteum tiszteletbeli tagjául, 1867. apr. 12-én a római egyházi zene s sz. Caccilia akademia választották meg, 1865-ben a Zsaskovszky-testvérek Pápa Öszentségének addig megjelent műveiket hódolattal bemutatták s 1866-ban az apostoli nuntiusától és a pápai titkártól elismerő nyilatkozatokat vettek; 1868-ban nov. 13-án Zs. Endre felszólítást kapott a vallás és közoktatási miniszterium részéről egy ének- és dal-gyakorló könyv kiadására; később maga a miniszter, báró Eötvös József, énekkönyv szerkesztésére hívta fel. 1872-ben a londoni világkiállításon diszokmányt nyertek a Zsaskovszky testvérek zeneműveikért; a párisi 1879-iki világkiállítás juryje pedig diszokmánynyal és éremmel tüntette ki őket. 1878-ban az egri egyházmegyei tanító-egyesület elhatározta, hogy a Zsaskovszky testvérek 25 éves zeneirodalmi munkássága alkalmából részökre megtisztelő ünnepélyt rendez, méltányolni óhajtván ezáltal az érdemet és buzdítólag hatni az egyházmegyei tanító-egyesület fiatalabb kántortanító tagjaira. Endre értesülve az egyesület ezen elhatározásáról, a szándékolt megtiszteltetést szerényen megköszönte, kérvén az egyesület elnökét, hogy az egyesületnél annak mellőzését eszközölje. Így maradt el az egyesület nemes szándéku megtiszteltetése, melyet annak tagjai, legnagyobb részben Endre, mint képezdei zene- és énektanár hálás növendékei sajnálattal vettek.

Hogy mennyire jól találta magát Egerben, mutatja azon körülmény, hogy 1861-ben a kalocsai, 1866-ban pedig a nagyvárad székesegyházaknál megüresedett karmesteri állomások elfogadása végett kerestetett meg, de ő a meghívásokat tiszteletteljesen megköszönte, azon őszinte indokolással, hogy testvéreitől, sok jó emberétől és szülői sirjától nem akar eltávolzni.

Midőn 1876-ban nőtestvére, kivel együtt lakott, s ki háztar-

tását vezette, férjhez ment, a nagyprépost-püspök, Lengyel Miklós öméltósága, állandó vendégeül parancsolta őt asztalához, kinek kegyességéről végrendeletében is hálás melegséggel emlékezett meg.

A nagy hirnéven nem igen kapott, ezt azon körülmény látszik igazolni, hogy több német zene-lexikon kiadótól nyomtatott rovatos ivatek kapott azon megkereséssel, hogy az illető rovatokat élettörténetére s zenemunkáira vonatkozó adatokkal töltsse ki, s küldje vissza: de bizony a rovatos ivatek betöltetlenül a lomtárba kerültek.

Vallásos lelkületéről tanuskodik, hogy Gleichenbergből visszautaztában nagyon szívesen belátogatott Mária-Czellbe, zeneműveivel megajándékozta az ottani templomot, s ott végzett ájtatosságáról mindig egy emlékképecskét hozott vissza magával. De ugyanezt igazolja végrendelete is, melyben kifejezi, hogy miután Istennek tetszett, őt mindig súlyosbodó betegséggel meglátogatni, az ő akaratán teljesen megnyugszik. Három szentmisére tett 100—100 frtról szóló alapítványt: egyet a maga lelkéért az egri sz. Ferenczieknél halála napján máj. 15-én tartandót; egyet a család eredete helyén, Zaskóban, s egyet a bucsujárásairól nevezetes Óhegyen, ahonnan édesanyja származott.

Az egri érseki képezdének, amelynél 29 éven át mint zene-és énektanár működött, alapítványul hagyott 100 frtot, hogy annak évi kamatjából a képezdei igazgatóság, a zenetanárok javaslatára, jelesebb orgona-műveket szerezzen be, s ezeket ugyancsak a szaktanárok meglfallgatása után az orgonajátékban legtöbb előmenetelt tanusított egy vagy több képezdevégzett növendék közt osztsa ki jutalmul és buzdításul.

A Magyarhonban élő zeneművészek segélyegyletének hagyott 100 frtot. Az egri irgalmas-nénikéknek 50 frtot.

Nagyméltóságu Érsekünk őexja azon kegyelmes levelében, melylyel az alapítványok elfogadását tudtul adja, ekként uyilatkozik: „Jól esik szívemnek, hogy ez alkalomból kifejezést adhatok főpásztori jó indulatomnak és meleg elismerésnek, melylyel a boldogult iránt mindenkor éreztem, ki vallásos buzgóságánál, nemes érzésénél s az egyházi zeneirodalom terén szerzett kiváló érdemeinél fogva, diszére vált a képezdének, melynek sok éven át tanára volt, s kinek emlékét hálás tiszteletben fogja tartani az egyházmegye.“

Elhalt 1882. máj. 15-én.

Ő is elmondhatta: Non omnis moriar! Művei fentartják emlékezetét s tiszteletet szereznek nevének, melynek hírével nemcsak hazánk, hanem a külföld is tele vala. Intézetünk sokat vesztett benne, sokat a zenekedvelők, nem kevesebbet a rokonok és tisztelők, s mindezek fájdalmát az a tudat enyhíti, hogy Zs. Endre becsülésben élt, megsiratva halt meg s tiszteletben maradt emlékezete.

Ebredjünk !

Az excellentiás főpedagógus nyugodtan alszik.

Kidugta a szemünket egy rendelettel, amelyet a tanfelügyelők-höz intézett, fizetésünk pontosabb behajtása érdekében.

A tanfelügyelők tudják mit jelent ez. Betették az árkust a fiókba, a többi fölé. Aztán a még jövőendő árkusokat is oda teszik a fiókba e fölé, s mikor a fiók megtelt, szépen összekötik az egészet czukorspagéttal, s felteszik a padlásra.

A tanítók azon része, mely csak a hivatalos lapból értesült e rendeletről, örömeiben meg van kábulva, mert azt hiszi, hogy ami onnan felülről jön, az szentírás.

És tovább reménykedik.

De a tanítóság azon része, mely teljesen átérzi hivatalának és munkájának becsét, s össze tudja ezt hasonlítani a hivatalával járó fizetéssel és helyzettel, — ebben a rendeletben sem lát egyebet, mint a magas politikának egy naiv fogását, amelylyel a k e l l ő intézkedésre való akarat vagy erőhiány palástoltatik.

És még mást is látunk : látjuk, hogy a minster ismét el akarja halasztani az országos tanító-gyűlést. Látjuk, hogy a nagyméltóságú főpedagógus fél a nyilvánosságtól.

Igen : kimondjuk bátran (ám czáfoljon meg az ellenkezővel, s örvendeni fogunk rajta) — az „atya“ fél attól, hogy gyermekei a nemzet színe előtt vágják szemébe mostoha bánásmódját, a magas hivatal hanyagságát, mely miatt ezer és ezer tanító ment tönkre, a tanügy stagnálását a tanítók anyagi helyzetének ignorálása miatt, melyért a nemzetnek tartozik felelősséggel.

A nagyméltóságú főpedagógus ezért nem akar összehíni országos tanítógyűlést.

De a tanítók nem írják alá a „vakulj magyar“-t ; — szanaszét az országban egyesülnek kisebb-nagyobb csoportokban, hogy kifejezést adjanak bizalmatlanságuknak a tanügyi kormány iránt, s méltányolásra szólítsák a nemzetet.

Tavaszi gyűléseink már megkezdődtek, itt-ott nyáron is lesznek nagyobb gyűlések, ahol fel fog emelkedni egy-egy hang az elnyomott tanítóság érdekében s visszhangra talál.

Az excellentiás főpedagógus aludjék nyugodtan tovább.

Mi pedig ébredezzünk, mert az óra elérkezett !

Szabályzat *)

a győri kir. kath. tanítóképző-intézetben tartandó népiskolai elemi tanítók
képesítési vizsgálatáról.

1. §. A győri kir. kath. tanítóképző-intézetben az 1868. évi 38. t.-cz. 102. §-ában elrendelt népiskolai elemi tanítóképeségi vizsgálatok évenként rendszeren kétszer, illetőleg márczius és szeptember hónapokban tartatnak.

2. §. A népiskolai (elemi) tanítóképeségi vizsgálatra jelenthetik magukat:

a) mindazok, kik a tanítóképezdében a három évi tanfolyam bevégezése után egy, legfeljebb két évet gyakorlati tanítással töltöttek;
b) akik magukat magán uton képezték s a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól a vizsgálat letehetésére engedélyt nyertek.

3. §. A tanítóképeségi vizsgálatra jelentkező, folyamodványát közvetlen a tanítóképző-intézet igazgatóságához terjeszti be. E folyamodványhoz köteles csatolni keresztlevelét, tanulmányairól és eddig folytatott pályájáról és erkölcsi magaviseletéről szóló bizonyítványait. Aki pedig nem a győri tanítóképző-intézetben végezte tanulmányait, testi épségéről szóló orvosi bizonyítványt is köteles bemellékelni.

4. §. A tanítóképeségi vizsgálatra nem bocsáttatnak, habár egyébként minden kellekkel bírnának is:

a) az oly egyének, kik a tanítóképeségi vizsgálaton kétszer vettek vissza;
b) kik bűnvádi kereset miatt bírólagon el voltak ítélve;
c) kiket valamely tanintézetből az illető előljárással erkölcsi kihágás miatt utasított el;
d) testileg oly nyomorékok, kik e fogyatkozás miatt hivataluknak megfelelni képesek nem lennének.

5. §. A tanítóképeségi vizsgálat végrehajtásával felruházott vizsgáló bizottság áll: az egyházmegyei főtanfelügyelőből, mint püspöki biztosból, a kir. tanfelügyelőből, mint a vallás- és közoktatásügyi miniszterium képviselőjéből, az igazgatóból, a tanári karból.

6. §. A vizsgálat idejét a tanítóképezde igazgatója a vizsgálat kezdete előtt hat héttel az egyházmegyei püspöki körlevélben s a „Néptanítók Lapja“-ban kihirdeti.

7. §. A vizsgálatra jelentkező, a 3. §-ban meghatározott módon felszerelt folyamodványát tíz nappal előbb a tanítóképző-intézet igazgatójához beterjeszti.

*) Ezen szabályrendelet Vargyas Endre kir. tanfelügyelő munkája. Ő dolgozta ezt ki, hogy a győri kir. kath. tanítóképezdénél jövőre zsinórmértékül szolgáljon. Dr. Zalka János megyés püspök ur a szabályzatot saját részéről jóváhagyta s az idén már ezen új szabályzat keretén belül fog mozogni a vizsgálat. Minthogy ezen szabályzat a tanképesítésre menő néptanítókat nagyon érdekli, közölni jónak láttuk,

8. §. A vizsgáló-bizottság, az egyházmegyei főtanfelügyelő által nyert megbízatás folytán, az igazgató által egybehivatván, a vizsgálatot megelőzőleg egy héttel előbb az egyházmegyei főtanfelügyelő elnöktele alatt egybeül s a beérkezett folyamodványokat megvizsgálja s a vizsgálatra bocsájtható, vagy bocsájtható egyéneket kijelöli.

9. §. A vizsgálat elméleti és gyakorlati részből áll.

Az elméleti vizsgálat írás- és szóbeli; ide tartozik az orgonálás és énekből s rajz- és testgyakorlásból való vizsgálat is.

A gyakorlati vizsgálat gyakorlati tanításból áll.

A vizsgálatnak bármely része és tárgya alól felmenteni senkit sem lehet.

10. §. A vizsgálat az írásbeli munkák készítésén kezdődik s zárt ajtóknál foly.

A kidolgozandó feladatok megállapítása végett a tanári kar az igazgató útján a vizsgálat határnapja előtt két héttel az egyházmegyei főhatósághoz a paedagogiai tárgyakból három-három tételt küld fel, melyek közül az egyházmegyei főhatóság egy kidolgozandó tételt kiválasztván, azt a vizsgálat határnapja előtt, pecsét alatt leküldi. A vizsgálat napja reggelén az igazgató a tanári kar jelenlétében a kidolgozandó tételeket záró levelet a jelöltek előtt fölbontja és kihirdeti, mely után az igazgató s tanári kar a munkák kidolgozása fölötti felügyelésre rendelt tanár kivételével a termet elhagyják.

A jelöltek azonnal megkezdik munkájokat s azt egyfolytában fél nap alatt bevégezni kötelesek.

11. §. Az írásbeli vizsgálaton készít a tanítójelölt:

Magyar nyelvben egy paedagogiai dolgozatot.

A tanítójelölt e helyre magával csupán írószereket vihet, munka közben társaival érintkeznie nem szabad.

Ki e szabályt áthágja, szóbeli vizsgálatra nem bocsáttatik.

Aki dolgozataival elkészült, az a tisztázatot az eredeti fogalmazvánnyal együtt a felügyelő tanárnak benyújtja s a teremből eltávozik.

12. §. Az írásbeli dolgozatokat az igazgató a magyarnyelv tanárával együtt a szóbeli vizsgálat megkezdése előtt megvizsgálják és megbirálják, a dolgozatokban netalán előforduló hibákat megjelölik s mindenik jelölt ebbeli osztályzatát meghatározzák és azt jóváhagyás végett a bizottság elé terjesztik. Aki az írásbeli vizsgálaton elégtelen osztályzatot kap, szóbeli vizsgálatra nem bocsátható.

13. §. A szóbeli vizsgálat nyilvánosan és következő módon tartatik:

A tanári kar a vizsgálandók névsorát a vizsgáló-bizottság tagjai számára úgy állítja össze, hogy mindenik tanítójelölt neve után függőlegesen álló rovatok tetején a tantárgyak, az írásbeli dolgozatok és a gyakorlati tanítás czimeit fel legyenek jegyezve s ezeket a vizsgáló-bizottság tagjai közt kiosztja.

E mellett mindenik tanár a maga szakából a legfontosabb tételeket kiírja és ezeket a bizottsági elnöknek általadja.

A jelöltet felelésre mindig az elnök szólítja fel s a tárgyalandó tételt ő jelöli ki.

A feltett kérdést az illető szaktanár fejtegetti. Jogában áll azonban a bizottság többi tagjainak is a felvett tantárgy tételeiből rövid kérdéseket tenni.

Egy tantárgyból egy-egy jelöltnek legfőlebb három önálló tételt lehet fejtegetés végett feladni.

A felelet eredményét a jelölt neve után a felvett tantárgy rovatába mindenik vizsgáló-tag saját ítélete szerint, kitünő, jeles, jó, elégséges vagy elégtelen osztályzati fokok szerint jegyzi be.

14. §. A gyakorlati vizsgálat menete:

A próbatanítás tárgyát a vizsgáló-bizottság határozza meg, illetőleg a tanári kar minden tárgyból czédulákra írt néhány tételt terjeszt be a vizsgáló-bizottsághoz, amely tételek közül fél nappal a tanítás előtt a jelöltek egy-egy tételt huznak.

A jelölt tartozik tanításának tervezetét írásban kidolgozni és a tanítás megkezdése előtt a bizottság elnökének benyújtani.

A vizsgálandó tanító-jelölt a gyakorló iskolául szolgáló elemi iskola mind a hat évfolyamából összeállított növendékeit a vizsgáló-bizottság előtt a tanításra kitűzött tárgyból legalább egy negyed-, legfőlebb félórásig oktatja.

15. §. A tanítójelölt gyakorlati vizsgálatán különös figyelemmel kell lenni a következőkre:

Mennyire és mi módon képes tanítás közben a tanítás alá vett tárgyat szemléltetni és elemileg fejtegetni?

Bírálat alá kell venni előadási képességét s mindenek fölött azt, hogy mikép tudja a gyermekek figyelmét lekötni s e közben s ezek által a fegyelmet gyakorolni.

16. §. Az összes vizsgálat bevégezte után a vizsgáló-bizottság összeül s tagjai a jelöltekről vezetett jegyzeteiket egybevetik, mindenik jelölt osztályzatát minden tárgyból külön-külön — kétes esetekben szavazattöbbséggel — megállapítják s e szerint határozzák meg, hogy az illető képesíthető-e vagy nem? a határozatok minden egyes jelölt neve után, az arra rendelt anyakönyvben összeállítatnak.

Az anyakönyv rovatai:

1. Hit- és erkölcstan.
2. Nevelés- és oktatástan. (Ide értendő a nevelés- és oktatás története is.)
3. Oktatási módszertan.
4. Magyar nyelv és irodalom.
5. Német nyelv.
6. Földrajz.
7. Történet és alkotmánytan.
8. Mennyiségtan.
9. Természetrész és mezei gazdaságtan.
10. Természet- és vegytan.
11. Ének és zene (orgona).
12. Rajz és szépírás.
13. Testgyakorlás.

14. Gyakorlati tanítás.

15. Írásbeli dolgozat.

16. Általános osztályzat.

A képesség foka az általános osztályzat szerint jelöltetik.

17. §. Az anyakönyvet a vizsgáló-bizottság minden jelenvolt tagja aláírja.

18. §. Az oly jelölt, ki a tanítóképességi vizsgálaton csupán egy elégtelen osztályzatot nyer, a legközelebbi vizsgálatig visszavettetik.

Oly egyén, ki két elégtelen osztályzatot nyer, a vizsgálat ismétlésekor csak az illető tárgyakból tartozik vizsgázni; ha azonban három, vagy több tárgyból nyer elégtelen osztályzatot, az összes tárgyakból tartozik ismételni a vizsgálatot, kivéven, ha a művészeti tárgyakból nyert 3, vagy több elégtelen osztályzatot, mely esetben csupán a művészeti tárgyakból vétetik vizsgálat alá.

Azok, kik a vizsgálat közben annak tovább folytatásától bármi oknál fogva önként visszalépnek, abból a tárgyból, vagy tárgyakból, amelyből, vagy melyekből már feleltek, szintén osztályoztatni fognak; minélfogva ha már egy, vagy több elégtelen osztályzatot kaptak volna, úgy az illetők a visszavetettek közé lesznek sorozandók.

19. §. A vizsgáló-bizottság eljárásáról jegyzőkönyvet vezet s ennek egy hiteles példányát az anyakönyvvel együtt, a vizsgálat végeztével az egyházmegyei főhatósághoz fölterjeszti, másik hiteles példányát pedig a megyei kir. tanfelügyelőhöz terjeszti be, a vallás-és közoktatásügyi miniszteriumhoz való felterjesztés végett.

20. §. A népiskolai (elemi) tanítói oklevél az anyakönyvben följegyzett osztályzatokból állitatik ki.

Az oklevelet az illető egyházmegyei főtanfelügyelő s az intézet igazgatója írják alá, még pedig az egyházmegyei főtanfelügyelő jobbról, az intézet igazgatója középen s a névaláírás után egyszerűsmind ellátja az intézet pecsétjével. A kir. tanfelügyelő aláírása balról jön, a tanfelügyelőségi pecséttel. Az oklevelet a rendes tanárok is aláírják.

A tanítói oklevelet csak akkor lehet kiadni, midőn a tanképességi vizsgálatról szóló jegyző- és anyakönyveket a közoktatásügyi miniszter helybenhagyva visszaküldi.

21. §. Vizsgálati díj 10 frt. Ezen összeg az írásbeli dolgozat megkezdése előtt az intézeti igazgató kezeihez fizetendő le.

22. §. Ezen szabályrendelet az egyházmegyei főhatóság jóváhagyása után lép hatályba s hiteles másolatban a győrmegyei kir. tanfelügyelőségnek, valamint a győri kir. kath. tanítóképző-intézet felügyeletével megbízott egyházmegyei főtanfelügyelőségnek s a tanítóképző-intézet igazgatóságának tudomás és további mihez tartás végett kiadatik.

*Zalka János m. k.,
győri m. püspök.*

A tanító csak tanító.

Huszonnyolcz éve annak, hogy én is a rögzös tanítói pályán működöm; volt tehát alkalmam megismerni a tanítóságot.

De igyekeztem is megismerni őket, mert míg e pályán nem működtem, nagyon sok és furesábbnál furesább dolgokat hallottam felőlük.

Tanítóskodásom kezdetén még a régi világ mesterei uralták a községeket, kik előtt egy ujonez tanító, kivált ha észrevették, hogy tudománya is van, vajmi lenézett ember volt, vagyis inkább ki volt tőlük az üldözésnek téve.

Pedig e régi veteránokat inkább lehetett bármi néven nevezni, csak tanítóknak nem.

Kisebb gondjuk is nagyobb volt a tanításnál.

Amint egyszer valamelyik valahol iskolamesternek megválasztatott, attól fogva nem látta az iskola belsejét, kivéve akkor, ha nyári időszak alatt gabnáját hordatta az iskolába, vagy a behordottat megtekintette.

Jhah! — De hajdan és most!

E kettő közt nagy a különbség.

Hajdan a mester uram jegyző is vala és erre büszke is volt, mert ez a czim adott neki tekintélyt. És ez igaz. Mert ahol csak mesteruram s nem egyszersmind jegyző uram is vala, vajmi esekély tekintélynek örvendett vala, mert még társai is csak lenéztek vala.

Ez a világ elmult, jött uj helyébe, amikor nagyon megszepentek a régi öregek amikor a közoktatási törvény meghozatott, s utána jött a sok rendszabály, tan- és óraterv, melyhez öregjeink nem is konyitottak.

Bezzeg a fiatal tanító kedves uramöcsém lett, s neki kellett mindezen uj dolgokról kellő felvilágosítással szolgálni.

Ekkor bizony bekövetkezett az, hogy a „esibe tanította a tyukot.“

Az előtt panaszát nem nyujthatta senkihez a fiatalabb tanító, mert még társai is — értve a régi gárda embereit — ellene fordultak.

Hanem a közoktatási törvény meghozatala után, midőn a tanító a nyügeitől kissé szabadulva, bátran nyithatta fel száját, s iparkodott mindegyik tehetségéhez képest baját, buját, bánatát a nyilvánosság elé hozni; mert ekkor nyílt csak neki tér a nyilvánosság útján; mert ekkor már minden szíre-szóra nem lehetett a tanítót utezaszerre kirakni.

Ezt, hogy a tanító nyilvánosság útján is fölléphetett, köszönhetjük a közoktatási törvénynek.

Igaz, hogy vannak annak is hibái, különösen az uj nemzedék tanítóira nézve; de nagy érdeme van abban, hogy a régi mesterek levetkőzve a vaskalaposságot, uj emberekké lettek.

De kellett is, mert ott volt az uj nemzedék, mely, mint az áramlat, sodorta magával a háttérben maradókat.

De tisztelet és becsület ám öregjeinknek azért, hogy ők is, kevés kivétellel, belátva a kor haladó szellemét, mely Magyarországon legalább is félszázadot képvisel a tanügy terén, szívesen tanultak és nem vették zokon, hogy a fiatal tanítja az öreget.

Sokat, nagyon sokat levetkezett a tanítótság ama régi jó időkből, mikor a nyári tanítás helyett májusban csalánnal verték ki a gyereket (ha ugyan mentek).

De egyet még sem tudott levetkezni a tanítói „branch“ az egymás iránti irigység és a gyalázást; de különösen a gyalázást.

Vagy talán visszamenjünk abba a korba, mikor a princzipális észrevette, hogy a tanítónak csinos tisztességes ruhája van, vagy azt, tanítóját (segédjét) szeretik, tisztelik, vagy ha értelmes tanult ember?! . . . Kész volt egész éven át egy jó szóval nem illetni, de még rá sem nézett!?

És miért? — Azért tulajdonképp, miért nincs neki rongyos inggallérja, zsiros kabátja, piszkos nyakkendője; mert különben az előljáróság és a falubeliek különbnek tekinthetik, mint őt.

És talán valaki azt hiszi, hogy a régiek kihaltával az irigység, gyalázás rut szokásai a tanítótság körül talán kiveszett, vagy elpárolgott?

Oh nem, ép úgy megvan, mint akkor, és ma még különösből lábra kapott a tanítósnál az egymás gyalázása és kibebbitése.

Hogy a közoktatási törvény különbséget tett iskola és iskola között, t. i. hogy állami vagy felekezeti, ezzel nem mondta egyszerűen azt is, hogy az állami tanító különb a felekezetinél.

Epen azért kár, hogy az állami tanítók (tisztelet a kivételeknek), különösen ha valamely kis lappal (ujssággal) rendelkeznek, mindig a felekezeti tanítókat, intézményeket tüzik ki céltáblául.

Pedig ki emelte a tanügyet azon nívóra, melyen áll; ki istápolta az iskolákat; hol szerezték legjelesebb embereink kiképzetésüket, ha nem a felekezeti iskolák s intézetekben? Hol szerezték kiképzetésüket legjelesebb embereink, ha nem a felekezeteknél? Honnét vette az állam első és legjelesebb tanítóit iskolába, mint a felekezetektől?

És ha egy kissé körülnézünk az életben, látni fogjuk, hogy legjelesebb íróink is csak a felekezeti iskolákat végezték.

A magyar tudományos akadémia hány tagja végezte iskoláit állami iskolában? Vagy a „Petőfi“- , „Kisfaludy“-társaságnak hány tagja részesült abban a szerencsében, hogy állami intézetben végezhette volna tanulmányait?!

Nem-e a felekezetek intézetei nevelték azon jeles férfiakat, kiknek nevérol ezen társaságok magukat nevezik?!

Van érdemük tehát a felekezeteknek, mert amit az állam a jelen századig — t. i. a nevelést és oktatást — elhanyagolt, azt a felekezetek maguk teljesítették.

Az államnak pedig a legnagyobb érdeme az, hogy azon alapra, melyet a felekezetek már leraktak — épített. Egyéb semmi.

De annál inkább füresa az, hogy az állami tanító urak (urhölgyek, nagyságok) oly kevésnek s oly fitymálva nézik a felekezeti tanítóságot, mintha ők tudj' Isten, a tudományt és bölcseséget kanállal ették volna.

Hisz legjobb paedagogusaink s paedagogiai írónk felekezeti intézetekből lettek államiakká kinevezve, sőt még az államhoz egymásik felekezeti jelesebb néptanítót mint-tanító- vagy tanítónő-képző-intézeti tanárt alkalmazták anélkül, hogy a képesítésről szó lett volna. Kiküldték külföldre, hogy ott tanulmányozzon, az azután belátása szerint elköltötte az 1000 frtot, s mikor hazajött, képesített képezdei tanár volt.

Hát az így képesített tanár urak hol szerezték képeztetésük folytán ismereteiket, ha nem felekezeti iskolákban?!

A felekezeti tanító ép oda törekszik, ahova az állami, t. i. hogy a hazának polgárokat neveljen.

Van valami a dologban, hogy a felekezeti tanítók az államiak által mintegy ignoráltak, hanem annak a közoktatási törvény, ezentúl pedig a kultusminister az oka, mely és ki a felekezeti tanítókat egészen keretén kívül hagyta, ki pedig, t. i. a minister hogy máig sem akar róluk valamit tudni.

A következményeknek meg kell felelnie, hanem amint arról van szó, hogy épúgy részesüljön állami kedvezményekben a felekezeti, mint az állami tanító, akkor bedugott fülekre talál.

Tudok esetet, hogy egy szegény tanító keservesen fizetgette az állami nyugdíj évi járandóságait, s mikor mint tehetetlen agg a nyugdíjért folyamodott, csekély formahibák miatt mindig visszautasították, míg végre a tanítóegylet közbeléptével évek mulva utalványozta a minister, hanem akkorra szegény tanító meghalt.

Tán következetlenséggel vádolnak azért, hogy én ezeket mind felhozám?

De ép ezekből következik az, hogy vállvetve, együttesen működve kell oda törekednünk, hogy célunkat érjük, s a tanítóságot a századokig rajta nyugvó nyügtől fölszabadítsuk, neki biztos jövedelmet vivjünk ki, hogy tanítói teendőit nyugodtan az élhetés gondjaitól nem üzetve teljesíthesse, s tekintélyét azon polczra emeljük, melyet érdemel.

A tanítói virtus tehát nem egymás kisebbitésében áll, hanem abban, hogy éljünk egymással jó kartársi viszonyban, egyesüljünk, mert amit egyes ki nem vihet, kiviszi a többség.

Egyesüljünk tehát,

Kart karba öltve.

Mert én úgy veszem a dolgot, hogy legyen az állami vagy felekezeti tanító, az biz csak t a n i t ó.

Egy a cél, egy a pálya, — legyen hát a szeretet is egy. Becsüljük egymást, mint kartársakhoz illik, s ne azon vetélkedjünk, hogy ki különb köztünk, hanem azon, hogy állásunkat a társadalom előtt becsültté és tiszteltté tegyük.

Zöld Károly.

Bölcs bíró és bölcs tanító.*)

A szentgyörgyi tanítónak rengeteg panasza volt az érdemes előljáróságra. Nem fogta fel a község az ő hiva.ásának magasztosságát, nem méltatta állásának fontosságát, hanem csak olybá vette, mintha ő, a diplomatikus tanító, éppen olyan napszámosa volna a községnek, mint valami árokhányó szolgál.

Ez a tekintélye ellen irányuló magatartás bár nagyon sértette, mégis szívesen eltűrte volna a sértést, ha az érdemes előljáróság fizetésfelemeléssel kárpótolta volna. Nem is mulasztott el egy alkalmat sem, hogy ezt úgy szóban, mint írásban ki ne fejezze, hanem bizony mindig süket fülekre talált. Utóvégre azonban annyit járt papnak, bírónak, jegyzőnek a nyakára, hogy egyszer csakugyan komolyan foglalkoztak a fizetésfelemelés kérdésével.

A közgyűlésnek ez volt a legfontosabb tárgya, mert 50 frt költségzaporulatról volt szó. Készült is az ellenzék, hogy megbuktatja a tervet és határozatilag kimondatja, hogy a tanítónak nincs jussa ilyen kérelmekkel ostromolni az ugyis szegény községet.

A bírónak szinte melege lett, amint ehhez a tárgyhoz értek, de utóvégre neki, aki községének szellemi és anyagi előhaladását volt hivatva előmozdítani, félre kellett vetni a szűk látókörök által emelt korszerűtlen érveléseket, s így egész hévvel a tanító pártjára kelle állnia. Érvelt is hatalmasan. Elsorolta, hogy Szt-György községnek hány érdemes és tanult polgára volt és van jelenleg is, ezek pedig a tanulás által élesítették az eszüket s ha azt akarják, hogy gyermekeik is haladjanak a tudományokban, hát ne legyenek fukarok a tanító iránt.

A nemes érv győzött s a tanítónak megszavazták a fizetésfelemelést 50 frttal.

A fogasabb kérdés azonban csak ezután jött.

Az 50 frt kiadás már meg volt szavazva, de honnan fedezik? A község pénze már az utolsó garasig igénybe van véve, a községi adót ezért ugyan feljebb nem emelik, s olyan jövedelemre sincs kilátás, amelyből az 50 forint kifutná.

Az ellenzék vezére nagyon jóízűt nevetett a markába. Vetélytársa velt már régóta a bírónak, de sohse volt nagyobb alkalom a lefőzésre, mint a jelenlegi.

— Ne bíró uram! Megszavaztntta az 50 frtot, de most aztán azt is mondja meg, hogy hol teremti elő?

A bíró cseppet sem jött zavarba.

— Honnan teremjtük elő? Az a legkönnyebb.

A tanító a község baromszegi földje után 50 frt árendát fizet. Ez az 50 frt árenda azonban, ha jól felvesszük, a mai világban csekély, mert azért a földért 100 frt árendát is lehet kérni. Ha tehát mi belátjuk a tanító ur panaszát és 50 frttal többet adunk ezután neki, ő is vegye figyelembe a község érdekeit és 50 frttal többet fizessen a baromszegi föld után.

*) E mulatságos történetet Szentgyörgyi Gyula kollegánk küldötte be, amint a sorokból érteni lehet, rajta esett meg. — Szerk.

Az érdemes tanács egészen-át volt hatva az indítvány nagy-szerűségétől s nem győzték dicsérni a bíró nagy eszét, aki a köz-ség szellemi és anyagi érdekeit ilyen kitünő módon képes össze-egyeztetni. Még az ellenzék vezére, a régi vetélytárs is egészen le volt bilineselve, egyedül a tanító ur agyában zavargott a kalkulus. Akár előlről kezdte, akár visszafelé számlálgatta, csak oda lyukadt ki az eredmény, hogy nem kapott ő egyebet, mint „nesze semmi fogd meg jól“-t, mert igaz, hogy 50 frttal többet fizet ezután a község, de neki is 50 frttal többbe kerül az árendás föld.

Mindazonáltal látszólag nagy örömmel fogadta a község nemes-keblü határozatát, mindössze azt kéré, hogy a fizetésfelemelés iránti határozatot adják ki írásba, ami pedig a föld árendálását illeti, Szt-Mihályig ráérnek a kontraktust megírni.

Egy hang se emelkedett a kérelem ellen, mert azt mindenki természetesnek találta s így másnap már a tanítónak kezében volt a végzés, mely szerint Szt-György község elhatározá, hogy a tanító fizetése jövő évtől kezdve 50 forinttal felemeltetett egyszer s mindenkorra visszavonhatatlanul.

A tanító ur szépen zsebre dugta a végzést s talán el is feledte volna, hogy van Szt.-Mihály napja, ha a bíró meg nem szólította volna.

— Hát tanító uram, a baromszegi földre nézve megcsinálhat-nánk már a kontraktust.

— Már én csak azt gondoltam, hogy öreg vagyok, nehezemre esik a gazdálkodás, hát tovább nem árendálok azt a földet, hanem mivel ott van bíró uram meg a tisztelendő ur szomszédságában, hát vegyék ki közösen.

— Én bizony kivenném, még tán a tisztelendő ur se mondana ellen.

— No hát, ugy lesz az legokosabban.

A szent-györgyi érdemes előljáróság a tanító által árendált földet — tekintetbe véve azon körülményt, hogy azt a tanító 50 frt árendáért birta és mivel hogy többet csakugyan nem is ér — 25—25 frtéért felibe átadta a bírónak, felibe meg a tisztelendőnek. Azóta azonban mindig azon töri a község fejét, hogy mi az oka az évi deficizitnek, de mig a tanító el nem árulja, bajosan jönnek a nyomára.

K. E.

Nyugdíj-kérvényünk felszereléséről.

(Folytatás.)

I. A tanítók nyugdíj-, vagy végkielégítés iránti kérvényeihez csatolandók:

a) A tanító keresztlevele.

b) A tanítói pályán töltött összes szolgálatát, a megfelelő idő-rendben pontosan és hitelesen előtüntető szolgálati okmányok. Ha ezen bizonyítványokból a szolgálati idő folytonossága ki nem tün-

nék, a félbeszakítás indoka az 1875. 32. t. cz. 8-ik §-a értelmében hiteles okmányokkal igazolandó.

c) Az orsz. tanítói nyugdíj- és gyámalap javára kivetett díjak pontos megfizetéséről szóló adóhivatali nyugta, vagy jövőben a tanítók részére küldendő „Igazoló iv“, melyben a teljesíteti fizetés igazoltatik.

d) Oly tanítók, kik a tanítói nyugdíj törv. (44. §.) alapján az 1870. év előtti szolgálatok után az állam, vagy az orsz. tanítói nyugdíjalapon kívül, a régebben fenállott kormányrendeletek, gyakorlat, vagy valamely egyházi, községi szabályzat, avagy magán-szerződés értelmében, más alap, vagy község, avagy testülettel szemben végellátásuk tekintetében igényt formálhatnak, ezen igények érvényesítésére vonatkozható okmányt, legyen az szerződés, alapszabály, gyakorlatra vagy szabályra vonatkozó bizonyítvánnyal.

e) A d) pont alatti esetekben, a szolgálat utolsó tanítói állomása utáni járandóságairól szóló díjlevél.

f) A netáni terménybeli járandóságoknak a legközelebb mulj 10 évi átlag szerint számított pénzértékének hiteles kimutatása.

II. Az özvegyek segélydíj iránti folyamodványaihoz, a szerint, amint az özvegy csupán az állam vagy az orsz. tanítói nyugdíjalapból, vagy máshonnan is igényelhet özvegyi segélyt, a fenti okmányokon kívül még következők csatolandók.

h) A férj elhunytáról szóló anyakönyvi kivonat.

i) Az özvegy és netán hátramaradt árvák keresztlevele.

j) Házassági anyakönyvi kivonat, továbbá :

k) a férj haláláig való együttélésről szóló lelkészi bizonyítvány.

l) Végre: ha együtt nem éltek, hiteles alakban kimutatandó, hogy az elválásra melyik fél szolgáltatott okot.

III. Az árvák gyámpénztár iránti folyamodványaihoz.

a) A szülők elhunytáról szóló anyakönyvi kivonat.

b) Az árvák keresztlevele, melyben a törvényes születés ki-tüntetendő.

c) Az orsz. tanítói nyugdíjintézetbe felvett szülő vagy szülék által teljesített fizetéséről szóló nyugták vagy „Igazoló iv“.

d) Ha az árva az orsz. tan. nyugdíjalapon kívül máshonnan is tart segélyre igényt, ezen igényének megállapítására vonatkozó okmány.

e) Annak igazolása, hogy az illető árva nem részesül-e akár állami, akár egyházi közsegélyben, ösztöndíjban, vagy nincsen-e valamely nevelőintézetbe felvéve ?

f) Egészen szülőtlén árvák folyamodványaihoz a felsoroltakon kívül még a törvényes gyámot igazoló hatósági bizonylat is mel-léklendő.

3. Ha valamely tanító kérelmét az 1875. 32. t. cz. 6-ik, illetve 7-ik §. 2-ik pontjában foglaltakra alapítja, vagy a 10. és 11. §§-ban érintett esetekben a kir. tanfelügyelő a nyugdíjba lépés szükségességét és jogosultságát megállapítandó bizottság kirendelése végett szabályszerű felterjesztést tesz, melyben két tagot és az eljáró or-vost (ki soha sem lehet a megvizsgálendő gyógykezelő orvosa) ki-

nevezés végett megjelöli. Megjegyeztetik, hogy a 7-ik §. I-ső pontja alatt foglalt esetekben bizottsági eljárás szükségtelen s ily esetben a folyamodványt az alább következők szerint illetékes foruma elé terjeszti, a jogos nyugdíj megállapítása és kirendelése végett.

4. Állami, községi és magántanítók szolgálatképtelensége ügyében a bizottság a tanfelügyelő elnöklete alatt a közigazgatási bizottság két tagjából és az orvosból áll, mely bizottság felekezeti, vagy valamely társulat, esetleg testület által fentartott iskolánál alkalmazott tanító ügyében, a 40-ik §. alapján, az illető intézet főhatóság kiküldendő két taggal egészített ki, mivégből az illetékes hatóság a miniszterium által két tag kiküldésére felhivatik.

Ezen bizottságok a nyugdíjat nem szabhatják meg, sőt javaslatot sem tehetnek, csupán az 1875. 32. t. cz. 6., 7., 10., 11. és 12-ik §§-ban foglaltak szem előtt tartása mellett megállapíthatja, vajjon az illető tanító végleg és teljesen, vagy csak valamely muló betegség következtében ideiglenesen szolgálatképtelen-e, és a tapasztaltak alapján kimondja a nyugdíjba lépés szükségességét és jogosultságát.

a) Községi tanítóknál az ideiglenesen szolgálatképtelenség esetén egyuttal intézkedik a felforgó helyi körülmények és szokások számbavételével, az ideiglenesség tartamára (mi egy évnél többre nem terjedhet) a tanító helyettesítése iránt s az ebből eredő költség fedezésére a szabadságolt tanító javadalmának megszorítását is kimondhatja, de csak oly mértékben, hogy az illető szabadságolt tanítónak legalább annyi fizetése szabad élvezetére maradjon, mennyit esetleg nyugdíja tehetne.

Ezen eljárásáról a legközelebbi közigazgatási bizottságnak a kir. tanfelügyelő, helybenhagyás végett, jelentést tesz.

b) Felekezeti tanítóknál előforduló hasonló esetekben az ideiglenesség tartamára teendő intézkedés végett az illetékes egyházhatóságot kiküldöttei által rögtön megkeresi. Az egyházhatóság által teendő intézkedés eredményét a tanfelügyelő figyelemmel kíséri és szükség esetén a miniszteriumhoz jelentést tesz.

5. A bizottság határozatáról felvett jegyzőkönyv, ha az illető tanító állami, vagy oly községi és felekezeti tanító volt, ki az országos tanítói nyugdíj- és gyámintézetbe felvételre, valamint az ily tanítók özvegyeinek és árváinak segély iránti folyamodványa az összes fentebb részletesen felsorolt okmányok kíséretében, közvetlenül a vallás és közoktatásügyi miniszteriumhoz terjesztendő, hol megállapíttatván az orsz. tanítói nyugdíjalap terhére fizetendő nyugdíj, segély- vagy gyámpénz, a bemutatott okmányok alapján, a nyugdíjtörvény a 44. §. által további érvényben fentartott régebbi gyakorlat, szabály vagy kiadott rendeletek értelmében még követelhető nyugdíj megállapítása, illetőleg első fokú határozathozatal végett az összes ügyiratok az illető köztörvényhatósághoz fognak küldetni.

(E fentebbi öt pont azon tanítókról szól, a kik az országos tanítói nyugdíjalapnak részvényesei. Ezekhez bővebb magyarázat nem kell.)

6. Ha pedig az illető tanító nem volt tagja az országos tani-

tói nyugdíjintézetnek, úgy a bizottság által felvett jegyzőkönyv a végelbánás iránti felszerelt kérvénnyel együtt közvetlenül a köztörvényhatóságához, az intézett 44-ik §. által érvényben fentartott régebbi gyakorlat, szabály- vagy kiadott kormányrendeletek értelmében hozandó első foku határozat végett átteendő. Ezen eljárás alól kivételnek az ágost. és helv. hitvallású felekezeti tanítók nyugdíjkérvényei, melyek további elbánás végett az illetékes egyházhatóságához küldendőek, illetőleg a bizottságban résztvevő kiküldött tagoknak átadandók.

A köztörvényhatóság határozatát, úgy a nyugdíj fizetésére kötelezett féllel, mint a nyugdíjazandó tanítóval írásban közli, melyben világosan kiteendő, hogy a meg nem elégedő fél a kézbesítéstől számítandó 15 nap alatt felfolyamodhatik.

7. Az országos tanítói nyugdíjintézetbe fel nem vett tanítók özvegyeinek nyugdíj-kérvényei hasonlólag az illetékes köztörvényhatóságokhoz adandók át első foku határozathozatal végett.

8. A köztörvényhatóság első foku határozatát azon törvény kiadott rendelet, szabály, gyakorlat, vagy szerződés alapján hozza, melyet az illető tanító az I. szakasz d) betűje értelmében igazolni tartozik.

9. Az orsz. tanítói nyugdíjintézetbe felvett tanítók árváinak nyugdíjazása iránt, ha az magán uton nem kérelmeztetnék, a kir. tanfelügyelő hivatalból tartozik felterjesztést tenni.

Ugyszintén hivatalból tartozik ellenőrzést gyakorolni a fölött, vajjon az ily állami segélyben részesített árvára a segély elnyerése után nem forognak-e fenn a III. szakasz e) betűje alatt érintett körülmények, mely esetben azonnal jelentést tenni tartozik.

Schimmer J.

(Vége köv.)

Levél a szerkesztőhöz.

Elhibázott tanügyi politika.

Jelige: „Az egyetlen mód, melyen a nép erkölcsi nevelésére hatni lehet, a nép oktatásában kereshető.“ E ö t v ö s.

Ha végig tekintünk az ország tanügyi állapotán, lehetetlen a haladást eltagadnunk. Hogy előbbre is lehehetnénk, az is bizonyos.

Állami és községi iskoláink is szép számmal vannak, különösen az idegen nyelvű vidékeken, Tehát az ország h a t á r s z é l i m e g y é i b e n. Ott, a hol magyarság van, nem igen állittatnak állami iskolák. Pedig ha igaz, hogy az uralkodó elem mindig a műveltebb, megdöbbenéssel kell, hogy tekintsünk a jövőbe. Míg a legmagyarabb vidékeken a tősgyökeres magyar faj iskolák hiányában szellemileg nem mehet előbbre, addig az az elem, mely érdemeket nem szerzett, csak keserűséget, átkot hozott az országra,

mint ezt a történelem is igazolja, jobban el van látva állami iskolákkal. Igen, elismerem, hogy széles e hazában faj- és valláskülönbség nélkül mindenki ugyanazon jogokat élvezheti, de azt már, hogy a magyar faj rovására Hurbánok ivadékai állampénzen, állami és községi iskolákban a magyar faj rovására műveltessenek, azt sem én, sem más aggodó polgára az édes hazának nem fogja örömmel nézni.

Elhibázott politikája a kultusz miniszteriumnak, hogy a magyarosítás vesszőparipáján nyargalva, a szegény magyar vidékeket iskolailag elhanyagolja.

Bárhogy könnyörögjenek az egyes magyar vidékek, nem kaphatnak sem állami, sem községi iskolát. Felekezetit pedig fenntartani nem tudnak. A tankötelesek felnövekednek, minden betű- és vallásismeret nélkül. El vannak hagyatva. S ez nem titok, mert az egyes tanfelügyelők jelentéseiből erről mindenki meggyőződhetik. Elszomorodik az ember lelke annak látásán, hogy e mostoha gyermekei az államnak mint sülyednek lejjebb-lejjebb. Ezelőtt csak 20 évvel Dunántul egyik legmagyarabb vidékén 50 ezer frttal meglehetett volna akadályozni egy nem rég épült fél milliós állami fogházat. Ide és ilyen helyekre vándorolnak azok, kiknek telkében a vallás- és tudomány világa soha felgyujtva nem volt. Ezek azok a helyek, hova az iskola nélküli vidékek lakói jutnak.

Mig a határszéli megyékben kötéllel is alig foghatnak az állami iskolába tanulókat, addig a magyar vidékek ujjongva fogadnák a kormány atyai gondoskodását. A magyarosítás tekintetében pedig mit tapasztalunk? Azt tapasztaljuk, hogy az a legtöbb helyen csupán frázis, semmi egyéb. Tehát, hogy üzleti szóval éljek: nem fizeti ki magát. Ha magyarosítani akarunk, előbb óvodákat kell felállítani, addig minden erőlködés haszontalan. Csak nem rég olvastuk, hogy pl. Pestmegye pusztáin milyen nyomorult állapotok vannak. Milyen jó volna ilyen helyen az állami vándortanítói intézmény — ha nem pazarolná a kormány idegen helyen levő oly állami iskolákra a pénzt, ahol 4—5 növendék az összes létszám. A magyarosítást nem kívülről befelé, hanem megfordítva kell eszközölni. A magyar vidékeken beékelt idegen nyelvűek magyarosítása, az lenne a legelső. S ha mégis azt tapasztaljuk, hogy a legmagyarabb városokhoz, mint pl. Pápa közeleső községek lakói még jó napot sem igen tudnak magyarul mondani, holott évek hosszú során át magyarokkal érintkeztek, milyen reményünk lehet akkor a határszéli megyék magyarosodásához? Én azt hiszem, semmilyen. Mert ha valaki valamely dologtól idegenkedik, azt elsajátítani nem is fogja. Ez axioma, melyet nem egy hamar lehet megdönteni.

Az a határszéli idegen nép idegenkedéssel fogadja az állami iskolát; a papság, s egyáltalán a felekezetek agitálnak neki, addig ami józan eszű magyarnyelvű polgárságunk csak örülne ez iskoláknak.

Hogy miért vonja meg s miért olyan következetesen a magyar vidékektől a kegyelmes miniszter atyai segélyét — nem tudom. Csakhogy fáj, ha látom egy tősgyökeres magyar vidéknek százakra rugó tanköteleseit iskolázatlanul felnőni.

Harasi K.

IRODALOM.

Tizenöt rövid és könnyű Praeludium és Huszonnégy Kadenzia mindhárom helyzetben. Egyházi használatra valamint kezdő orgonászok és képezdei tanulók számára szerző Nemesovits Antal, orgonász és képezdei zenetanár. Ezen mű kiegészítő részét, mintegy előiskoláját képezi ugyanazon szerzőnek kiadásában megjelent „Gyakorlati Orgonász“ czimű munka s hivatva van ez a tanító-képezdek II. illetőleg III. osztályának orgona-tananyagául szolgálni. Ára 50 kr. — A mű kapható vagy megrendelhető minden hazai műkereskedésben és szerzőnél Győrött. Orgonistáknak mint könnyű modoru de a mellett igen változatos és szép dallamokban bővelkedő művet melegen ajánljuk.

A Veninger E. által szerkesztett „**Öröngyal**“ c. gyermekek-lap ujév óta mintegy 3000 előfizetővel szaporodott. Ez a mellett bizonyít, hogy jó és a gyermekek előtt kedves. Előfizetési ára 80 kr. Megjelenik minden második héten. — Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Király Pál Magyar nyelvtanának második része is megjelent. Szerző ebben a szökötés törvényeivel foglalkozik bőven és érdekesen. A mondat-szerkesztésre is nagy gondot fordít s az egész műben maga is úgy jár el, a mint javasolja. Különös érdeme: a) mindenek előtt nemzeti fölfogás alapján áll. Nem zárkózik el a nyelvtudomány egyetemes tanaitól, de nem is megy vakon olyan elméletek nyomán, melyek más, főleg indo-germán nyelvekre illenek. b) Nemesak nyelve, hanem szelleme is hazafiasan magyar. Oda törekszik, hogy belőle a tanító ne csak a magyar nyelv gramatikai törvényeit, hanem a magyar észjárás sajátosságait és szépségeit is megismerhesse, eltanulhassa. c) Hogy tanításai mindenütt és mindenben tiszta világosságra törekszenek. — Király Pálnak, mint általánosan ismert magyarnyelv-tudósnak, ki legujabban a hunnirás fejtegetésével oly nagy feltűnést keltett, — tiszta magyarságáról fölösleges szólnunk. A ki magyarul akar írni magyarosan, az nem nélkülözheti e művet, különösen nem nélkülözheti a tanító, a kinek e mű a nyelvtan tanításában kitűnő segítőtárs. — Ára 60 kr. — Kapható Méhner Vilmosnál Budapest, Papnövelde-utca 4.

A dohányzás veszélyei. Irta Thewrewk Arpád. A tanuló-íjtság számára különösen ajándékkönyvül ajánlható. Ára 30 kr. Kapható Bpest, Lovasut 63. sz. — Nyomta Bagó (5) Márton.

Az elemi népiskolai tanítás kérdéséhez. Röpirat az énektanításnak hallás után való vezetése érdekében. Irta Wehner Gy. József főv. tanító. Énektanítással foglalkozó kartársaink haszonnal olvashatják. Ára 20 kr. Kapható szerzőnél Budapest, gróf Károlyi-utca 8. Előszavából érdekesnek találjuk közölni e sorokat: »A népiskolai nevelésnek és tanításnak egyik legfőbb feladata: megkönnyíteni ama nehéz munkát, mely tanítóra és tanulóra egyaránt vár az iskolában, s mindemellett legkevesbbé sem kockáztatni a sikert, melyet az iskolának a kitűzött czél figyelembevételével mellett fel kell mutatnia. Ezen eszmétől vezéreltetve állítottam egybe a jelen tanév kezdetén „101 iskolai ének“ czimű füzetemet. Meg akartam ezzel könnyíteni a népiskolákban általánosan alkalmazott énektanítást. Már e kis munka megjelenése előtt kibocsájtott „Felhívásom“-ban 26 évi gyakorlati tapasztalataimra hivatkozva kimondottam, hogy a hangjegy szerint való énektanítás egy heti óra mellett lehetetlen; különben is a népiskolai énektanításnak nem az a czélja, hogy műénekeseket neveljen, hanem, hogy a gyermeknek lelki örömet szerezzen s őt a szépművészetek e neme iránt fogékonnyá tegye. A hallás után való énektanítás általánosan alkalmazott módszerén óhajtottam tehát segíteni, midőn a gyermekek számára szöveggönyvet, a tanítók számára pedig dallam-gönyvet állítottam egybe. Munkámat a főváros tanácsa a közoktatásügyi bizottság javaslata alapján hézagpótló műnek ismervén el, annak, mint segédkönyvnek, megszerzését az iskolai hatóságoknak ajánlotta. — Ez a körülmény szolgáltatott alkalmat Bartalus Istvánnak, a budai áll. tanító-képezde zenetanárának arra, hogy a közokt. kormány által minden egyes nép-

iskolának ingyen küldött „Néptanítók Lapjában“ komoly férfiúhoz éppen nem méltó, tanítók tanítójánál meg éppen megbotránkoztató s épp ezért megrovást érdemlő módon oly bírálatot tegyen közzé, mely nem hogy képes volna a hangjegy szerint való énektanítást megkedveltetni, de elidegeníti e rendszertől még azokat is, kik a népiskolai tanfolyam felsőbb fokán e módszert talán még részben kivihetőnek tartják. Mint a hangjegyek szerint való énektanítás buzgó védelmezőjétől és apostolától, de különösen mint tanítók tanítójától azt várta volna meg és méltán a haza tanítósa, hogy higgadt észszel s teljes lelki nyugalommal fog tollat kezébe, hogy kimutassa e módszer előnyeit, feltüntesse apró részletességgel azon eszközöket, melyek által az énekkutatás célját ez uton el lehet érni; s csak midőn ezeket kimutatta, mondjon vetet a gyakorlat által szentesített módszer felett. Ha nem önző számítás volt a célja Bartalus István urnak, de az, hogy lelkesítsen, buzdítson az általa felállított módszer mellett, akkor bizonyára így jár el. Az a szenvedélyes hang, az a kicsinylő, lenéző modor, melylyel hazánk azon tanítóit illeti, kik az adott körülmények között a hallás után való énektanításnak a hívei, mind azt mutatja, hogy saját munkáinak akart propagandát csinálni: bírálata ez okból oly nyomatékkal, hogy az meggyőzőleg tudjon hatni, nem bírhat. — Sajátságos mindenestre, — hogy a népoktatási törvény meghozatala óta közel husz év mult el és ezen hosszú idő alatt csak most, az én kis munkám megjelenése után jutott eszébe Bartalus urnak pálczát törni azon módszer felett, mely minden iskolánál egyaránt követtetik. Sajátságos különösen, hogy éppen most, e kis dalgyűjtemény megjelenése után, látta Bartalus elérkezettnek az időt, hogy elítélje, kigunyolja azt a módszert, melyet a keze alól kikerült fiatal tanítók is szívesen követnek. Hány és hány ilyen dalgyűjtemény foroghatott és forog ma közkézen az ország egyes vidékeinek iskoláiban? (nyomtatásban-e, vagy írásban, a dolgon ez nem változtat semmit) e körülmény nem szurt eddig szemet senkinek. Az én munkámnak kellett megjelennie, hogy megtörje a hallgatást s kihívja sujtó ítéletét ama férfiúnak, ki az általa annyira dédelgetett kóta-tanítási módszer életrealósága mellett csak azt tudja felhozni argumentumul, — hogy azt „lehet“ és az előirt tanterv szerint „kell“ is tanítani; bizonyítani azonban csak azzal bizonyít, hogy Magyarország két iskolájában e módszert tényleg alkalmazzák is és pedig sikerrel (a mihez különben is nagy kétség fér). Sovány bizonyíték biz' ez 20 évi tapasztalat után s ha argumentum gyanánt lehet felhozni valami mellett, akkor éppen az ellenkező módszer életrealóságát documentálhatjuk vele. — Legjellemzőbb a dologban, hogy maga a közokt. kormány is most lépett csak ki tartózkodó állásából. (Mire nem képes egy 10 kros kis fűtke ?!) Látta maga előtt végbe menni az eseményeket, tudja jól, hogy a tanterv — e részben — nem követtetik, mert kivihetlent követel; nem tett soha kifogást az iskoláknak ez irányu működése ellen. Az én kis füzetem megtörte végre a kormány türelmét s haragra lobbanva ütött egyet — nem az eddigi helyesnek bizonyult s általa soha nem kifogásolt módszeren — hanem a fővárosban, mely kis dalkönyvecském hasznavehetőségét elismerte. Leirata, melyet ez ügyben a főváros közönségéhez intézett, a mellett bizonyít, hogy a hallás után való énektanítás módszerét a közokt. kormány csak a főváros iskoláiban hibázhatja, másutt ezt nem kifogásolja, mert ez esetben általánosan rendeletet intézett volna az ország valamennyi tanhatóságaihoz.

Józsa Sándor gyergyó-ditroi tanító (Csikm.) értesíti a t. tanító és iskolaigazgató és tanfelügyelő urakat, hogy széles körben ismert és már kéziratban

sok oldalról keresett számtani módszere — Számtani vezérkönyv — I—II. oszt. tananyaga elhagyta a sajtót. Ára 1 frt 40 kr. Az ár előleges be-
küldése esetén a könyv bérmentve küldetik meg. Kapható a szerzőnél.

Történelmi naptár czim alatt Nyiregyházán Tarczali Dezső szerkesztésében legközelebb egy hézagpótló művecske jelenik meg, mely közhasznú és érdekes voltánál fogva mindenkinek, de különösen a tanuló ifjuságnak lesz hivatva hasznos szolgálatokat tenni. E művecskében mindenféle világtörténelmi és világirodalmi események év, hó és nap szerinti sorrendben lesznek közölve s a könnyen való kezelés czéljából, függelékül a kötet végén egy betűsoros névjegyzék lesz csatolva. A művecske kis 16-od rét alakban mint zsebkönyv fog megjelenni. Előfizetési ára 50 kr. bérmentve 60 kr.; mely összeg Piringer János, mint a művecske kiadója czimén Nyiregyházára küldendő be. Melegén ajánljuk mindenkinek, de különösen a tanuló ifjuságnak, e jóra való kis munka megszerzését.

MI UJSÁG?

Az éhező iskolás gyermekek javára Pozsonyban alapítványt tettek és mozgalmat indítottak ezen alapítvány nagyobbitására. Hanem igen különös, hogy a pozsonyi emberbarátok az éhező gyermekeket nem a gyomor és nyomor, hanem a vallás szerint segítik.

Weisz B. F. az iskolai takarékpénztárak terjesztésének buzgó apostola meghalt. Ismeretes dolog, hogy az öreg ur milyen szenvedélyvel és kifartással fáradozott az iskolai takarékpénztárak föllállításán. Idejének legnagyobb részét levelek írásával töltötte és jutalmakat osztogatott hiveinek. Városhelyeken sikerült is eszméit megvalósítani, de azt hisszük, hogy miután a buzditó és jutalmazó megszűnt élni, az iskolákból is eltűnik lassankint az a Harpagon-nevelő intézmény.

Mulatságos. A pécsi Néptanoda ápr. 7-iki számában K. pécsi tanító a „Mátyás anyja“ cz. költeményt mutatja be, mint olvasmánykezelési mintát; s a holló szerepéről a költeményben ezeket jegyzi meg: „Itt, mint látjuk, természetfölötti erők működtek közre, és jóllehet ezt az állítást csak a költő képzeletének tulajdoníthatjuk, mégis való dolognak is vehetjük.“ Meg is mondja, miért: „Mert ily csuda dolgokat az egykorú történetírók is mesélnek.“ Ugy látszik, Pécsen nagyon hisznek a csudadolgokban, és valóban tartják, a mit némelyek mesélnek. — Ugyanezen lap ápr. 7. száma csudálja a anyitramegyei tanfelügyelőnek „kifarátását, akaraterejét és önmegtágadását, (!!!) hogy 270 frt utazási átalánnyal a népoktatást olyan pontosan vezette (?)“ stb. — A ki tudja, hogy a tanfelügyelők milyen költséges utazásokat tesznek egyik plébániától a másikig, részint a plébános vagy más helybeli patronus kocsiján, az valóban „csodálkozhatnak“ is.

A jó levegő. Trefort legutóbbi rendeletét — az iskola levegőjének tisztántartását illetőleg — a lapok nagy dicsérettel közlik, hanem arról a lapok sem, Trefort sem emlékeznek meg, hogy a néptanítók nem csak levegőből élnek.

Felelős szerkesztő: ZIEGLER GÉZA.

POSTA.

Somogyi kollega. Csak megvetésünk lehet a válasz olyan szájhősök ellen, a kik gyáván a névtelenség álarca alá bujva orditoznak. Névtelenül fellépni valaki ellen irodalmi tisztességet tudó redaktor nem is enged senkit. Még inkább aljas az olyan, a kitalán másra fogja a maga által irt rágalmakat s bizonyítás helyett félre beszél. — **K. F.** Az iskolai nevelés elvei és gyakorlata. Currie J. után angolból dr. Bihari Péter. Megkaphatja Aignernál Bpsten. — **N. Bpest.** Ama dobra került pedagógiai lapnak 25 frtos elvekhez ragaszkodó szerkesztője előbb is ismerhetett volna „szamártérmetű embert“, ha Sokrates főelve után indulva saját magával foglalkozik. — **Regéczy J. Nagyszombat.** Képzőintézeti igazgató ismerhetné az u. n. postai reklamációt. Különb lapunkat szeptember óta nem küldjük, mert „Kalauza“ három—négy havi időkülönbséggel jelenik meg, s így senki sem tudhatja, hogy melyik szám volt a legutolsó. Az ellenünk titokban irt levélben ön buzgó kath. férfit Adorján-nak, a kálvinista tanítónak, kedveskedik azzal, hogy engem gyávának nevez, mert a decemberi számot nem küldöttem meg. Hát legyen meggyőződve tisztelt Regéczy ur, hogy olyan reverendából kiugratott hóbotos pedagógiai nagysággal (?) szemben gyáva nem is lehet senki, mert azt csak ön gondolja magáról, hogy oroszlánnak nézik. — **Sz. J. Bpest?** — **Frenyó.** Megkaptuk. Üdvözljük! — **M. A. Bécs.** Hirdetését nem fogadjuk el. — **Józsa S.** Felszólítását közöljük. Munkája eltérését más vezér könyvektől, nem ártana nagyobb pedagógiai lapokban ismertetni. — **N. Csurgó.** Természetes, hogy azok a szavak nem vonatkozhatnak a chinai kormánylapra. A kérdés annál is inkább komikus, mert maga Adorján néhány oldallal előbb több helyen reflektál a „talpnyaló és bérenez“ kifejezésekre anélkül, hogy másra értené, mint saját magára. — **A többi levélre jövő számunkban felelünk.**

